

Kan bare gjengis offentlig i
anonymisert form, jf. domstoloven
§ 130 første ledd

NORGES HØYESTERETT

Den 4. juli 2025 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Østensen Berglund, Hellerslia og Stenvik i

HR-2025-1281-U, (sak nr. 25-106408STR-HRET), straffesak, anke over kjennelse:

A (advokat Simon Ladderud Stende)

mot

Påtalemyndigheten (politiadvokat Qasim Bhatti)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens kjennelse om varetektsfengsling.
- (2) A, født 00.00.1985, ble pågrepet av politiet 4. juni 2025, siktet for overtredelse av straffeloven § 301, jf. § 299 (grov voldtekt av barn under 14 år), straffeloven § 302 (seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år) og straffeloven § 312 (seksuell omgang med barn i nedstigende linje).
- (3) A ble fengslet første gang ved Romerike og Glåmdal tingretts kjennelse 5. juni 2025. Fengslingen var begrunnet i at det forelå bevisforspillelsesfare, jf. straffeprosessloven § 171 første ledd nr. 2.
- (4) Varetektsfengslingen ble i Hordaland tingretts kjennelse 19. juni 2025 forlenget i 4 uker. Fengslingen er begrunnet med at det foreligger unndragelsesfare, jf. straffeprosessloven § 171 første ledd nr. 1. Unndragelsen i saken består i at det er fare for at siktede tar sitt eget liv dersom han løslates.
- (5) A anket til Gulating lagmannsrett, som i kjennelse 25. juni 2025 forkastet anken.
- (6) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen knyttet til vilkåret om unndragelsesfare. Det er anført at siktede har erkjent de faktiske forholdene i siktelsen, slik at hensynet til oppklaring av saken ikke gjør seg gjeldende. Når det gjelder forholdsmessigheten av fengslingen, gjøres det gjeldende at retten ikke har foretatt en vurdering av hvordan fengslet vil ivareta selvmordsrisikoen som skal foreligge.
- (7) *Påtalemyndigheten* slutter seg til tingrettens og lagmannsrettens lovanvendelse og vurdering av forholdsmessigheten.

(8) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken er en videre anke over kjennelse. Høyesterett kan bare prøve lagmannsrettens saksbehandling og generelle lovtolkning, jf. straffeprosessloven § 388. Når det gjelder forholdet til Grunnloven og Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK), kan utvalget også prøve den konkrete rettsanvendelsen, men ikke lagmannsrettens bevisbedømmelse.

(9) Det følger av ordlyden i straffeprosessloven § 171 første ledd nr. 1 at en person som med skjellig grunn kan mistenkes for handlinger med høyere strafferamme enn fengsel i seks måneder, kan varetektsfengsles når

«det er grunn til å frykte for at han vil unndra seg forfølgningen eller fullbyrdingen av straff eller andre forholdsregler.»

(10) I Rt. 2003 side 1016 la Høyesteretts kjæremålsutvalg til grunn at unndragelse også omfatter fare for at siktede kan ta sitt eget liv. I avsnitt 15 heter det:

«Siktede gjør for kjæremålsutvalget også gjeldende at straffeprosessloven § 171 første ledd nr. 1 ikke omfatter unndragelse ved at siktede eller domfelte velger å ta sitt liv. Subsidiært anføres at bestemmelsen må forstås slik at varetekt bare kan anvendes i de tilfeller selvmord er så sannsynlig at vilkårene for tvungent psykisk helsevern etter psykisk helsevernloven § 3-3 første ledd bokstav b foreligger. Utvalget bemerker at § 171 første ledd har vært forstått slik at også unndragelse ved selvmord er omfattet, jf. Bjerke Keiserud: *Straffeprosessloven* side 641. Utvalget er enig i denne lovforståelse og viser til *viktigheten av oppklaring og iretteføring av straffesaker både for de fornærmede, andre som berøres av den straffbare handlingen og for offentligheten*. Objektive momenter må foreligge for å fastslå at det er grunn til å frykte unndragelse ved selvmord. Sannsynlighetsovervekt slik som når lovkravet er «skjellig grunn», kreves ikke. I anledning siktedes subsidiære anførsel tilføyes at vilkårene for tvungent psykisk helsevern etter psykisk helsevernlov § 3-3 ikke kan kreves oppfylt ved fengsling på grunn av fare for at tiltalte tar sitt eget liv. Det er ingen feil ved saksbehandlingen at lagmannsretten i dette tilfelle ikke har vurdert plassering i institusjon etter straffeprosessloven § 188 annet ledd» (ankeutvalgets utheving).

(11) Etter ankeutvalgets syn er det tvilsomt om denne lovforståelsen kan opprettholdes. Utvalget peker her på at selv om uttrykket «unndra seg forfølgningen» er vidt, tilsier ikke en naturlig forståelse av ordlyden at det også omfatter at siktede skal ta sitt eget liv. Forholdet synes ikke å være behandlet i lovforarbeidene, verken i NOU 1980: 28 *Varetektsfengsling* eller Ot.prp. nr. 53 (1983–84). Det foreligger ikke senere begrunnede avgjørelser fra Høyesterett om problemstillingen.

(12) Spørsmålet om risiko for selvmord kan danne grunnlag for varetektsfengsling er imidlertid drøftet av straffeprosesslovutvalget, jf. NOU 2016: 24 side 600 (del IV, kap. 30, kap. 15, til § 15-1). Her heter det:

«Selvmordsrisiko har vært vurdert som unndragelsesfare, jf. Rt-2003-1016. Umiddelbart kan det gi en viss mening ved at videre straffeforfølgning av mistenkte er utelukket hvis vedkommende dør. Men det kan innvendes at det ved selvmord ikke lenger vil være noe ansvarssubjekt, og det treffer dermed ikke helt å si at faren for død er fare for unndragelse (på det hypotetiske unndragelsestidspunktet). Under enhver omstendighet bør slik risiko håndteres av psykisk helsevernloven og ikke danne grunnlag for varetektsfengsling. Fra rettsordenens side bør oppmerksomheten rettes mot å verne livet til den mistenkte av hensyn til mistenktes menneskeverd og ikke av hensyn til samfunnets interesse i å

beholde et ansvarssubjekt som kan holdes straffansvarlig. I den grad vilkårene for bruk av tvang etter psykisk helsevernloven ikke er oppfylt, bør det heller ikke anses forholdsmessig å fengse mistenkte.»

- (13) Selv om oppklaring av straffesaker står sentralt, slik kjæremålsutvalget pekte på i 2003-avgjørelsen, mener ankeutvalget at den bredere drøftelsen til straffeprosesslovutvalget er mer treffende. Det er en klar forskjell mellom tilfeller der en siktet unndrar seg strafforfølgning ved å gjøre seg utilgjengelig, eksempelvis ved å reise utenlands, og det tilfellet at siktede velger å ta sitt eget liv.
- (14) I den konkrete saken her er det uansett vanskelig å se at behovet for oppklaring av saken, som 2003-avgjørelsen hviler på, gjør seg gjeldende. Siktede har erkjent de straffbare forholdene, men betydningen av dette er ikke drøftet av lagmannsretten.
- (15) Samlet er ankeutvalget av den oppfatning at det kan reises spørsmål ved om lagmannsrettens generelle lovtolkning er riktig. Tolkningsspørsmålet har imidlertid ikke vært prosedert av partene, og utvalget finner det ikke nødvendig å ta stilling til det, idet lagmannsrettens kjennelse under enhver omstendighet må oppheves fordi begrunnelsen ikke er tilstrekkelig for prøving av anken, jf. straffeprosessloven § 343 andre ledd nr. 8.
- (16) For det tilfellet at lagmannsretten ved ny behandling av saken kommer til at risiko for selvmord er å anse som unndragelsesfare, peker ankeutvalget på at retten da også må foreta en grundig forholdsmessighetsvurdering, jf. straffeprosessloven § 170 a. Gitt den plikten som følger av Grunnloven § 93 og EMK artikkel 2 og 3, må det gjøres rede for hvilke tiltak som er iverksatt for å forhindre selvmord og selvmordsforsøk ved varetektsfengsling.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens kjennelse oppheves.

Thom Arne Hellerslia
(sign.)

Cecilie Østensen Berglund
(sign.)

Are Stenvik
(sign.)